

Asia: Lausuntopyyntö Hallituksen esitys yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE /2014) täydentämisestä

Finnish University Partnership for International Development (UniPID) on suomalaisten yliopistojen globaalia vastuuta, monitieteistä koulutusta ja kansainvälistä tutkimusyhteistyötä tukeva verkosto. UniPIDin jäsenyliopistot¹ osallistuvat globaaliin maisteri- ja tohtorikoulutukseen, sekä tekevät monitieteistä tutkimusyhteistyötä myös EU/ETA – alueen ulkopuolisten yliopistojen kanssa.

UniPID haluaa tuoda esille seuraavat näkökulmat koskien ehdotusta lukukausimaksujen keräämisestä EU/ETA maiden ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta:

1. Lakiesitys ei huomioi yliopistojen opetuksen ja tutkimuksen kansainvälistymistarpeita

Lakiesityksessä opintojen maksullisuutta perustellaan lähes yksinomaan koulutusviennin näkökulmasta, joka on varsin suppea näkökulma yliopistojen tutkimukseen, opetukseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyviin perustehtäviin. Yliopistot huomauttavat, että niiden toimintaan vaikuttavaa lakiesitystä tulisi ensisijaisesti tarkastella niiden perustehtävien ja strategisten painotusten näkökulmasta. UniPID-verkosto on myös huolissaan, että esimerkiksi kansainvälistymispyrkimysten mukainen tai nykyisin kehitysyhteistyövaroin toteutettavat opiskelijavaihto määritellään jatkossa koulutusvienniksi, ja asetetaan maksulliseksi. Kannatamme koulutusviennin helpottamista. Koulutusviennin helpottamiseksi, maksullisuuden tulisi kuitenkin koskea ensisijaisesti ostajamaissa tapahtuvaa koulutusta. Sen sijaan Suomeen saapuvien opiskelijoiden lukukausimaksut heikentävät suomalaisten korkeakoulujen kansainvälistymismahdollisuuksia.

Yliopistojen kansainvälinen kilpailukyky pohjautuu niiden **opetuksen ja tutkimuksen laatuun**. Uusien ideoiden ja innovaatioiden on tutkimusten mukaan todettu syntyvän heterogeenisissa ympäristöissä. Opintojen maksullisuus vaikeuttaisi entisestään Suomen yliopistojen kansainvälistymistä ja tutkimuksen kilpailukyvyn kehittämistä. UniPID-verkosto haluaa erityisesti tuoda esille, että monet haasteet – kuten esimerkiksi ilmastonmuutos – ovat globaaleja tutkimushaasteita, joihin vastaaminen vaatii myös EU/ETA–maiden ulkopuolisten tutkijoiden osaamista. Opiskelu Suomessa tarjoaa luonnollisen väylän verkostoitua ja osallistua tutkimushankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen.

¹ Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto, Turun yliopisto, Åbo Akademi

Suomalainen yliopistoyhteisö ja suomalaiset opiskelijat hyötyvät mahdollisimman **kansainvälisistä oppimisympäristöistä**. Globalisoituvassa maailmassa mahdollisimman laaja vuorovaikutus eri yhteiskunnallisista ja kulttuureista lähtöisin olevien opiskelijoiden kanssa tuo suomalaisille opiskelijoille kulttuurista ja sosiaalista pääomaa, joka on hyödyllistä niin yksilön työuran kuin suomalaisen elinkeinoelämänkin näkökulmasta. UniPID –verkoston yliopistoissa toimii kansainvälisiä maisteriohjelmia, ja kansainvälisiä opiskelijoita on mukana muussa englanninkielisessä opetuksessa. Esimerkiksi alumnit ovat painottaneet kansainvälisen oppimisympäristön positiivisia vaikutuksia.

EU/ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksu heikentäisi Suomen mahdollisuuksia kilpailla parhaista maisteri- ja tohtoriopiskelijoista, ja rekrytoida heitä kansainvälisesti kilpailukykyisiin tutkimusryhmiin. Englanninkieliset maisteriohjelmat, joiden opintopaikoista kilpaillaan ja joissa meritoidutaan akateemisesti samalla suomalaisen yliopistomaailmaan tutustuen, ovat lisänneet nopeasti Suomen yliopistojen kansainvälistymistä ja houkutelleet lahjakkaimpia opiskelijoita niin teollisuus- kuin kehitysmaista. Opintojen maksuttomuus on ollut yksi suomalaisten yliopistojen kilpailuvallti, jolla se on voinut kompensoida maantieteellisen sijainnin ja marginaalisen kielialueen aiheuttamia esteitä.

Lukuvuosimaksujen käyttöönotto asettaa myös suomalaiset yliopistot eriarvoiseen asemaan sisäisesti. Pohjoismaissa suoritettujen tutkimusten mukaan lukuvuosimaksut ovat erityisesti vähentäneet kansainvälisiä opiskelijoita pienemmissä yliopistoissa, jotka ovat kaukana kasvukeskuksista. UniPID-verkosto haluaa korostaa yliopistojen välistä tasa-arvoa ja tukea kaikkien suomalaisten yliopistojen kansainvälistymismahdollisuuksia.

2. Lakiesitys ei huomioi riittävästi globaalin vastuun näkökulmaa

UniPID –verkoston jäsenyliopistot painottavat myös **globaalin vastuun** ja tasa-arvoisuuden näkökulmaa. Lukuvuosimaksujen myötä EU/ETA-maiden ulkopuolisten, pienituloisista lähtökohdista tulevien lahjakkaiden opiskelijoiden mahdollisuus opiskella huononisi entisestään. Erityisesti, koska lakiesityksessä mainittu kehitysyhteistyövarojen käyttö stipendijärjestelmään, ei vaikuta todennäköiseltä eikä pohjaudu tämän hetkisiin kehityspoliittisiin linjauksiin. Kehitysmaiden koulutuspolkujen näkökulmasta lukuvuosimaksut tuovat kilpailuetua varakkaista taustoista tuleville hakijoille. Lukuvuosimaksut ovat eriarvoisuutta lisäävä käytäntö myös luokkahuonetasolla. Tilanne, jossa sekä lukuvuosimaksuja maksavat ja niitä maksamattomat opiskelijat opiskelevat samoilla kursseilla, ei ole omiaan tukemaan hyvää ja laadukasta oppimista ja opetusta.

3. Lukuvuosimaksujen taloudellista vaikutusta suomalaisiin yliopistoihin ei ole arvioitu riittävästi

Tämänhetkisessä taloudellisessa tilanteessa suomalaiset yliopistot suhtautuvat erittäin varauksellisesti uudistuksiin, jotka vaativat niiltä lisää taloudellisia resursseja. Lakiesityksessä ei ole tarpeellisella tarkkuudella arvioitu sitä, millaisia taloudellisia vaikutuksia lukuvuosimaksujen kerääminen sekä perustettavaksi ehdotettavan stipendijärjestelmän hallinnoinnilla olisi suomalaisille yliopistoille. Lakiesitys jättää stipendijärjestelmän rakentamisen yliopistojen vastuulle, eikä järjestelmän luomiseen siten luultavimmin ole

odotettavissa lisäresursseja. Oletettavaa on, että useiden yliopistojen kohdalla kerättävät lukukausimaksut eivät riitä kattamaan niiden keräämisestä ja stipendijärjestelmän hallinnoinnista kertyviä kuluja. Tasa-arvon ja globaalien oikeudenmukaisuuden kannalta välttämättömästä stipendijärjestelmästä uhkaa tulla hallinnollisesti vaativa ja kallis lisätoiminto yliopistoille.

4. Lukukausimaksujen vaikutusta Suomen elinkeinoelämän globalisoitumiselle ei ole arvioitu riittävästi

Tulisi tutkia, maksaako koulutuksen maksuttomuus itsensä takaisin pitkällä aikavälillä. Olisi tutkittava tarkasti, mitä muiden maiden esim. Ruotsin opiskelijakunnalle on tapahtunut opintomaksujen jälkeen. Kannattaisiko korkeakoulujen pääomistajan, valtion, panostaa pohjoismaisen tasa-arvoajattelun hengessä lahjakkaisiin opiskelijoihin heidän varallisuustaan ja syntymämaastaan riippumatta? Myös EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevat lahjakkuudet rikastavat akateemista elämää sekä nostavat opetuksen ja tukimuksen tasoa. On oletettavaa, että jos nämä kauempaa saapuvat lahjakkuudet jäävät Suomeen, he parantavat Suomen elinkeinoelämän kansainvälisiä mahdollisuuksia. Jos valmistuneet opiskelijat muuttavat muualle, he ovat Suomen mini-suurlähettiläitä maailmalla kontakteineen ja kokemuksineen. Näillä voi olla vaikutusta vaikkapa kauppasuhteissa kehittyviin talouksiin, joissa on suuria mahdollisuuksia Suomen yrityksille. Opintomaksut uhkaavat Suomen korkeakoulujärjestelmän kansainvälisyyttä ja laadukkuutta. Samalla on mahdollista, että muutos voi heikentää elinkeinoelämämme menestystä yhä globaalimmilla markkinoilla.

UniPID-verkoston puolesta,

Markku Kanninen
Professori
UniPIDin johtoryhmän puheenjohtaja